Portugal

Kuidas nõuda kohtumenetluse (kriminaalmenetluse) käigus kuriteo toimepanijalt kahju sisse või nõuda temalt muud moodi hüvitamist/heastamist ning kellele tuleks selline nõue adresseerida?

Portugalis tuleb kahjunõuded esitada üldjuhul kriminaalmenetluse raames. Seetõttu võivad kriminaalmenetluse esemeks olevad süüteod olla ka tsiviilvastutuse aluseks, kuivõrd need kahjustavad huve, millele võib tsiviilõiguse kohaselt laieneda varalise kahju heastamine.

Kriminaalmenetluse seadustikus (*Código de Processo Penal*, CPP) on kehtestatud kohtualluvuse järgimise põhimõte, mille kohaselt tuleb esitada kuriteo toimepanemisel põhinev tsiviilhagi kahju hüvitamiseks vastava kriminaalmenetluse käigus ning selle kohta võib tsiviilkohtus eraldi otsuse vastu võtta ainult seaduses ettenähtud ja kriminaalmenetluse seadustikus sätestatud juhtudel.

Juhul kui ohver elab teises Euroopa Liidu liikmesriigis ja on kuriteo ohver muus kui oma elukohariigis, võib ta esitada kahjuhüvitise nõude oma elukohariigi asutusele, kes vastutab selliste nõuete läbivaatamise ja nende kohta otsuse vastuvõtmise eest. Nimetatud asutus peab nõude edastama selle riigi pädevale asutusele, kus kuritegu aset leidis.

Millises kriminaalmenetluse etapis peaksin ma oma nõude esitama?

Ohver peab teatama oma kavatsusest esitada kahjuhüvitise nõue kohe pärast oma kaebuse esitamist või enne uurimise lõpetamist. Seejärel teavitatakse teda süüdistusaktist ja tal on 20 päeva aega esitada kahjuhüvitise nõue.

Kui kahjuhüvitise nõuet ei ole esitatud, võib kohtunik ka omal algatusel ja ohvriga seotud asjaolusid arvesse võttes kohustada kostjat maksma ohvrile kantud kahju eest teatavat hüvitist, kui ohver ise sellele vastu ei vaidle.

Vägivallakuritegude ohvrite puhul võib kahjuhüvitise nõude esitada kuni ühe aasta jooksul pärast lõpliku otsuse tegemist.

Kui ohver oli kuriteo toimepanemise ajal alaealine, võib ta esitada nõude kuni ühe aasta jooksul pärast täisealiseks saamist või iseseisvumist.

Mida võin ma oma nõudes taotleda ja kuidas nõue vormistada (kas tuleb märkida kogusumma ja/või täpsustada konkreetne kahju, saamata jäänud tulud ja intressid)?

Kahjuhüvitise nõude võib esitada järgmistel alustel:

varaline kahju, sealhulgas kuriteoga tekitatud kahju (näiteks haiglaravi, konsultatsioonide, ravimite jms kulud) ning hüvitised, mida ohver enam ei saa (näiteks palk, mis tal on töövõimetuse tõttu saamata jäänud);

psühholoogiline kahju: kuigi sellele ei saa omistada rahalist väärtust, saab seda siiski rahaliselt hüvitada (näiteks heaolule, väärikusele või heale mainele tekitatud kahju, millega kaasneb füüsiline valu, psühholoogiline häire ja emotsionaalne stress).

Kas selliste nõuete esitamiseks on olemas erivormid?

Ei ole. Taotlus peab sisaldama lihtsalt nõude aluseks olevate asjaolude lühikirjeldust ning viitama kantud kahjule ja selle väärtusele.

Kui nõue hõlmab suuremat summat kui 5000 eurot, tuleb tasuda kohtulõiv ja nõude peab esitama jurist.

Riigi makstavad kahjuhüvitised

Vägivallakuritegude korral võib riik teha ettemakse. Täita tuleb erivorm, milles märgitakse nõutava kahjuhüvitise suurus ja lisada tuleb konkreetsed dokumendid, näiteks ohvri ja nõude esitaja (kui ta erineb ohvrist) tuludeklaratsioon kuriteo toimepanemisele eelnenud aasta kohta, samuti vormil märgitud kulusid tõendavad dokumendid.

Koduvägivalla juhtumite korral võib riik teha ettemakse ning täita tuleb erivorm. Lisada tuleb samad dokumendid nagu on viidatud punktis a.

Millised tõendid pean ma oma nõude toetuseks esitama?

Ohver peab esitama kõik dokumendid, mis tõendavad kantud kahju (vt punkt 1.1). Ta peab ka tooma tunnistajad, kes saavad tõendada ja kinnitada, et ohver kandis kahju, mida ta väidab.

Kas mul tuleb nõude esitamise korral tasuda kohtu- või muud kulud?

Kui nõude suurus on väiksem kui 5000 eurot, tasu ei võeta ja ohver võib ise nõude esitada.

Kui nõue on suurem kui 5000 eurot, peab nõude esitama ohvrit esindav jurist ja selle eest tuleb tasuda kohtulõiv, välja arvatud juhul, kui ohver saab tasuta õigusabi.

Vägivallakuritegude ja koduvägivalla ohvrite puhul saadetakse ettemaksenõue kuriteoohvrite kaitse komisjonile (*Comissão de Proteção às Vítimas de Crimes* , CPVC) ja ohver ei pea nõudega seoses võimalikke kulusid või tasusid maksma.

Kui kuritegu pandi toime mõne teise ELi liikmesriigi territooriumil, võib nõude esitada kuriteoohvrite kaitse komisjonile tingimusel, et nõude esitaja harilik viibimiskoht on Portugalis.

Kas mul on võimalik saada enne kohtumenetlust ja/või selle ajal õigusabi? Kas mul on võimalik saada õigusabi ka juhul, kui ma ei ela riigis, kus kohtumenetlus toimub?

Jah, teatavatel tingimustel saate taotleda tasuta õigusabi.

Ohvril on õigus saada juriidilist nõu ja juhiseid seoses tema rolliga menetluse ajal.

Kui soovite liituda menetlusega tsiviilhagejana või kui soovite tunnistajana esinedes kaasata juristi ja teil ei ole rahalisi vahendeid vastavate kulude katmiseks, peate taotlema tasuta õigusabi menetluse varases etapis.

Teil on võimalik taotleda tasuta õigusabi ka järgmise jaoks:

täielik või osaline loobumine kohtulõivu tasumisest;

advokaadi määramine ja advokaaditasude maksmine;

kohtulõivu või advokaaditasude järkjärguline maksmine.

Märkus. Otsuse tasuta õigusabi taotluste kohta teevad sotsiaalkindlustusasutused sellise arvutusvalemi alusel, millega võetakse arvesse taotleja vara, sissetulekut ja kulusid. Tasuta õigusabi taotlus tuleb esitada vormil, mis on sotsiaalkindlustusteenistustes tasuta kättesaadavad. Vormi võib esitada isiklikult, faksi või posti teel või interneti kaudu. Viimasel juhul tuleb täita vastav digitaalne vorm. Taotlusele tuleb lisada dokumendid, mis kinnitavad taotleja rahalisi raskusi. Otsus tehakse 30 päeva jooksul. Selle taotluse esitamine ei too ohvri jaoks kaasa mingeid kulusid.

Millisel juhul võib kriminaalkohus minu nõude kuriteo toimepanija vastu tagasi lükata või selle üle otsustamisest keelduda?

Kui isikut ei mõistetud kuriteo toimepanemises süüdi.
Kui ohver ei suuda kantud kahju tõendada.

Kas ma saan sellise otsuse edasi kaevata või kas mul on muid võimalusi nõuda kahju hüvitamist/heastamist?

Jah. Võite otsuse edasi kaevata, kui olete menetlusega liitunud tsiviilhagejana.
Kui nõuet mingil põhjusel ei käsitletud, võite võtta ka tavapäraseid meetmeid (pöörduda tsiviilkohtu poole).

Juhul kui kohus mõistab mulle välja kahjuhüvitise, siis kuidas saan ma tagada, et kohtuotsus pööratakse kuriteo toimepanija vastu täitmisele, ja millist abi võin ma selle tagamiseks saada?

Jah. Kui kostja ei maksa kahjuhüvitist vabatahtlikult, võib ohver võtta täitemeetmeid, st pöörduda kohtusse kahju hüvitamise otsuse täitmiseks näiteks palga, pangakontode, kinnis- või vallasvara arestimise teel, kuni ohvrile määratud kahjuhüvitise summa on kätte saadud.

Viimati uuendatud: 28/03/2023

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.